

Täze ýyl induklary

Category: Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 24 января, 2025

Täze ýyl induklary TÄZE ÝYL INDUKLARY:

- **Eger köpcülik sessiz bolsa, bu seň sesiň cykarmayalygyňdandyr!**

12-nji mart döwründen soñ türk jemgyýetçilik durmuşyna uly goşantlary goşan Metin Tokeriň ýoňa öwrülen sözi bar: «Sessiz köpcülik». Aslynda bulam, Metin Tokeriň diline werziş bolan birnäçe kesgitleme ýaly, Günbatarda ýokary hilli sagy pozisiýada çykyş etmek isleyän žurnalistleriň meselelere düýpli aralaşmazdan gysgaça şekilde başdansowmalaryna ýaraýan sözleriň biri.

Sessiz köpcülik – bularyň pikirine görä, ortadaky syýasy galmagallardanizar-peteňi çykan, emma edepli we gözü dok hem-de wyždanly bolany üçin bu galmagallary görmezlige-eşitmezlige salýan köpcülikdir.

Bu sessiz köpcülik kesgitlemesi özlerini yñdarma akymlara aldyrmaýandygyny görkezmegiň höwesgäri täze kapitalistleriň, halky eksplutatirleyänler bilen hak-hukuklaryny talap edýänler şol bir galmagal hالتاسyna gapgarylyp, rullaryny has ezber aýlamak üçin tapan jadyly taýaklarynyň biridir.

Şeýlelikde ortadaky oňsuksyzlyk synpy dawadan däl-de, mähelle çagalarynyň žentlmenlerce oýun oýnap bilmeýändiginden doýrar ýaly derejede atmosfera döredi. Çekişmelerdenizar bolandygy çak edilen kowçumlarım bu ornaşykly düzgünleşdirijileriň ugrunda düzgüni ymykly ornaşdyryp başlar.

Bu işler ýeke kesgitleme bilen amala aşjak zat däl. Şonda-da ýurdumyzyň syýasy arenasynda bu «sessiz köpcülik» kesgitlemesini ýygy-ýygydan eşdip başladyk. Prezidentimiziň çykyşlaryndan başlap, tä onuň käbir ýokary derejeli kommentatorlaryna çenli «bu sessiz köpcülikden» zol-zol söz açar boldylar. Islesek-islemesek, «ýeri, näme bolýaka bu sessiz köpcülik diýyänleri» diýip soraýarys.

Bize mälîm biziň köpcüligimiz sessiz bolýan bolsa, bu, onuň ses çykarma ýagdaýynda we şertlerinde däldigidir. Onda bi köpcülige ýüz tutjak bolman, gaýtam, seslerini çykaryp bilsinler diýip, ýagdaýlaryny we mümkünçiliklerini üýtgetmek üçin aralarynda bolmak has gowsy bolsa gerek. Ýöne bu mümkün däl, sebäbi «sessiz köpcülik» diýilýänler, aslynda seslerini çykaryp bilmäge ýagdaýy-da, mümkünçiliği-de bolup, (bilgesleýin) sesini çykarmaýanlardyr.

Bular seslerini çykaraýan ýagdaýynda-da režimiň oky haçanda şahsy bähbitlerine sünjülen wagty çykalarlar. Şeýle bolmagynam isleýärler. «Ýa-ha režimiň okuna sizem aslyşyň, ýa-da, walla, bu sizi awundyrman goýmaz» diýiljek bolunýarmy?

Näme diýmek isleýän bolsalaram, ýeri bolsa-bolmasa yüzlenilen, öwlüp arşa çykarylýan «sessiz köpcüligiň» niçiksi zatdygyna teý düşünip bilemok.

Aýdaly, «suw kiçiňki, söz ulyňky» nakylyna eýerýän «köpcülik» aslynda bähbitçilerem däl, heňňamçylaram däl, ministrçilerem däl, «meni çakmadyk ýylan müň ýaşasynçylaram» däl. Dälem bolsa, şu görüşüniz ýaly: dymýarlar. Dymmagya öwrenşipdirler ýa-da dymmagy çydamlylyk saýýarlar.

Eýse nähili çydamlylykka bu dymmak çydamlylygy? Nämelere dymýarlarmyş çydamly dymmalar?

Premýer-ministriň ýegenleriniň döwlet pajyny tölemän edip ýören bikanunçlykly hereketleri baradaky gep-gybatlara boýuna çenli batyp, soňam gahryman ýaly köpüň içini döşünü gaýşardyp gezýän ýurdunda salgyt gullugynyň binasynyň öňünde nobata durup salgyt töleyän raýatlarymyzyň üstünden gülýän ýaly «öz-özünü salgytlandyrýan halk milletdir» jümlesiniň ýazylmagyna diýere sözleri ýokmuş.

Çakdanaşa çydamlylyklaryndan jyda düşürläýjek ýaly eden-etdilikler we parahorluklar baradaky gep-gürrüňler ýetjek derejesine ýetensoňam, görmezlige-bilmezlige salyp seslerini çykarmaýarlarmyş.

Işgärler, mugallymlar eýlák-beýlák sürülyär, ojaklar söndürilýär, hatda käbir ýerlerde janyň gorap saklamak hyllalla bolup durka, olar dymýarlarmyş.

Polisiýanyň daýanç nokatlarynda, howpsuzlyk bölümlerinde

adamlar köteklenip-ýenjilip durka, olar dymýarlarмыş.
Galtamanlyk, adam ogurlugy, hak-hukuksyzlyk, kanunyň aýak
astyna alynmagy, baş-basdaklyk we hilegärlik döwlet
edaralaryny çyrmaşyk ýaly dolap alanda, olar dymýarlarмыş.
Konstitusiýa – hemmelerden öñ eýermeli kişiler tarapyndan
depgilenýärkä, olar dymýarlarмыş.
Ýokary okuw jaýlarynda okaýan ýaşlar nyşana alnyp öldürilende,
eneler çagalaryny goramak üçin köçä dökülende, olar
dymýarlarмыş.

Bular ýaly dymmagy-da eger bir çydamlylyk hasap edýän
bolsaňyz, bu çydamlylyga näme diýmeli?

Şular ýaly çydamlylar maňa Nasreddin Epenidiniň indugyny
yatladýar. Ependi satlyga çykaran indugynyň totyguşdygyny
subut etjek bolupdyr, garşysyndakam «Ýöne bu geplänog-a?»
diýse, ol «Näme etjek gepledip, bu pikirlenip bilyär-ä!»
diýipdir, ine, bulam bir hasap.

Biziň «sessiz köpcüligimizem», bu bolup geçýän zatlar barada
pikirlenip oňyan bolarly. Edil Ependiniň indugy ýaly. Yeri,
bolýa-da, näme diýeli başga?..

Dymybereliň bakaly, täze ýyl induklary! Täze ýylda tä
mekgäñize münülýänçä dymyň.

04.06.1976.

Sewgi SOÝSAL / «Syýasat».

Terjime eden: Guwanç MÄMILIÝEW.